

Acesta este un Manuscris Acceptat pentru *Calitatea Vieții*. Poate suferi modificări pe parcursul procesului de editare.

BOOKREVIEW/RECENZII

FLAVIUS MIHALACHE, *Mediul rural între 1990 și 2020. Transformări și decalaje*, Editura Presa Universitară Clujeană, 2020

Recent a apărut la Editura Presa Universitară Clujeană volumul cu titlul menționat, elaborat de către cercetătorul Flavius Mihalache, specializat pe domeniul respectiv.

Lucrarea conține studii inedite precum și dezvoltări ale unor demersuri de analiză sociologică publicate anterior în reviste.

În cuprinsul operei se regăsesc abordări în care se tratează ruralul românesc din perspectivele: structurii populației, a așezărilor umane și a teritoriului; reformei agrare și a transformării sectorului agricol; structurii ocupaționale a populației rurale; dezvoltării acestui mediu rezidențial; bunăstării subiective.

Reperul principal al acestui demers de cunoaștere este constatarea că în cele trei decenii s-au produs procese prin care au rezultat diferențieri marcante între localități, așa încât vechea identificare globală a ruralului nu mai este pe deplin funcțională. De fapt, sunt evidențiate trei perioade de timp, în interiorul cărora s-au produs schimbări cu semnificații aparte. Astfel, în primul deceniu, la începutul căruia s-a demarat reforma agrară, prin resituierea proprietăților agricole colectivizate sau naționalizate, dezvoltarea ruralului a stagnat, pentru că nu s-a intervenit pe măsura nevoilor ce au apărut, ajungându-se la fărâmițarea masivă a exploatațiilor, cu trecerea la agricultura de subzistență (p. 13).

Dintre țările membre UE, în anul 2013, în România suprafața medie a exploatațiilor era de 3,6 ha, mai mici fiind în Malta (1,2 ha) și Cipru (3,1 ha), dar mult mai extinse în Slovacia (80,7 ha); Marea Britanie (93,6 ha) și Republica Cehă (133 ha) (p. 62, utilizându-se ca sursă Eurostat).

În România erau 3,4 milioane exploatații agricole, adică 33% din cele existente în statele UE (p. 69).

O problemă de urmărit, în acest context, este cât teren din suprafața agricolă de 12,5 milioane ha este într-adevăr utilizat.

Cea de-a doua etapă a fost fixată pentru perioada 2000–2007, definită printr-o relativă stabilitate a situației economice și prin înregistrarea unor evoluții favorabile în mediul rural (p. 14).

Cât privește a treia etapă, afată în defășurare, ea debutează prin intrarea României în UE, odată cu adoptarea politicii agricole comune și cu programele naționale de dezvoltare (PNDR) (pp. 14–15).

Evoluțiile înregistrate în timp sunt însă diferite, așa încât s-au accentuat deosebirile de dezvoltare între localități și zone. Schimbările cele mai favorabile se regăsesc în cadrul așezărilor umane din apropierea marilor orașe, iar situațiile cele mai critice se întâlnesc în cele izolate, cu populație îmbătrânită.

Stările existente la nivelul mediului rural sunt foarte bine ilustrate prin analiza a 20 de comune din sudul județului Argeș. În toate acestea, în perioada 1992–2019 a avut loc diminuarea volumelor demografice, cele mai mari scăderi au ajuns până la 43% (p. 123).

De reținut că mediul rural românesc continuă să rețină totuși o parte mare a volumului demografic al țării. În anul 2019, aveau domiciliul în rural nu mai puțin de 43,6% din populație (p. 36, Baza Tempo).

Un alt aspect ce trebuie avut în vedere este faptul că o bună parte din populația rurală se află la muncă în străinătate, sau face naveta în marile orașe. Totodată, unii orașeni se mută în rural, acolo unde găsesc facilități adecvate pentru a-și dezvolta o afacere, sau pur și simplu să locuiască.

La rândul său, sporul natural este negativ în cele mai multe județe (pp. 39–40). Valorile maxime, în anul 2017 au fost: în Teleorman – 13,3‰, Olt – 11,7‰ și Hunedoara – 10,1‰. Când provește sporul natural pozitiv, acesta nu a depășit, în același an valoarea de 2,5‰ (Brașov).

Sunt multe alte aspecte prin care autorul întregeste caracterizarea mediului rural din România, și sunt evidențiate o serie de eterogenități din perspectivele structurii pe vârstă, a ocupării, a facilităților de infrastructură etc.

Analiza comparativă a rezultatelor cercetării EQLS scoate în evidență situația României, atât ca țară, cât și pentru mediul rural, la un nivel modest al bunăstării subiective, cu ușoare îmbunătățiri în timp (pp. 155–156).

La Concluzii, după ce sunt sintetizate rezultatele analizelor, autorul atrage atenția asupra necesității ca în studierea ruralului să se ia în considerare eterogenitatea acestuia.

Toate elementele la care m-am referit, și multe altele prezentate în volum, ne îndreptățesc să subliniem că avem de-a face cu o lucrare științifică valoroasă, cu apel la surse documentare consistente, precum și la o bibliografie impresionantă. În fapt, avem de-a face cu o abordare inovatoare a ruralului românesc, și se înscrie drept o contribuție importantă la argumentarea necesității îmbunătățirii radicale a mediului de viață, fie el în urban sau în rural, iar la acțiuni trebuie să participe atât personalul cu diverse funcții, precum și cetățenii.

Ioan Mărginean